

Lausunto

19.01.2022

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta ja ministeriöt

Yleiset huomiot esityksestä

Valtioneuvoston asettama parlamentaarinen ohjausryhmä ja asiantuntijatyöryhmä luovuttivat 2.12.2021 oikeusministerille ehdotuksensa uudesta avoimuusrekisterilaista. Niin kutsutun lobbarirekisterin tavoitteena on päätöksenteon läpinäkyvyyden parantaminen ja sitä kautta epäasiallisen vaikuttamisen torjunta. Rekisteristä löytyvillä tiedoilla kansalaiset sekä vaikuttamistoiminnan kohteet saisivat jatkossa kattavammin tietoa valtion tason päättäjiin vaikuttavista toimijoista sekä näiden intresseistä.

Rekisteröitäväksi lobbaukseksi katsottaisiin oikeushenkilöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien suunnitelmallinen tai pitkäjänteinen vaikutustoiminta, jossa pitämällä yhteyttä poliittisiin päättäjiin ja virkamiehiin pyritään edistämään vaikuttamista harjoittavan intressejä. Rekisteröiväksi konsulttitoiminnaksi taas katsottaisiin oikeushenkilöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien asiakkaille tarjottava vaikuttamistoiminnan neuvonta.

Uudessa avoimuusrekisterilaissa on tarkoitus velvoittaa lobbausta ja siihen liittyvää konsulttitoimintaa harjoittavat oikeushenkilöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat, myös kansainväliset toimijat, rekisteröitymään sähköiseen avoimuusrekisteriin.

Sitra kannattaa ehdotetun avoimuusrekisterilain säätämistä. Sitra kannattaa sitä, että lain soveltamisalaan kuuluisivat valtion keskushallinnon keskeisimmät toimijat eli valtioneuvosto ministeriöineen sekä eduskunta. Sitran mielestä perusteltua olisi myös se, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät muun muassa tavanomainen asiointi viranomaisten luona, viranomaisen asettamiin työryhmiin ja kuulemisiin osallistuminen sekä satunnainen ja pienimuotoinen vaikuttamistoiminta.

Mielestämme laissa tulisi lisäksi selkeästi todeta, että toimintailmoitukseen kirjattavien tapaamisten on liityttävä lainsäädännön tai budjettipäätösten valmisteluun, jolloin ero päättäjien ja eri intressitahojen väliseen muuhun vuoropuheluun tulisi riittävän selkeäksi. Sitran näkemyksen mukaan perusteltua on myös se, että avoimuusrekisterin rekisterinpitäjäksi ehdotetaan Valtiontalouden tarkastusvirastoa (VTV).

Jaalivaara Jorma
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra - Lakiasiat